

T

OMGAAN MET PROBLEEMGEDRAG

Er komen steeds meer leerlingen met gedragsproblemen in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs, dus ook in de les bewegingsonderwijs. De kranten staan er vol van, en de gedachte leeft in de samenleving dat het steeds verergert. In dit topic kijken we vanuit verschillende perspectieven naar dit probleem. Door: Alien Zonnenberg

De laatste decennia is onze samenleving sterk veranderd. We zien daardoor meer kinderen die zich 'anders' gedragen. De leraren zijn daar echter niet op voorbereid. De vraag naar cursussen 'omgaan met conflictgedrag en agressie' binnen het werkveld groeit daardoor. Binnen de opleidingen werd weinig aandacht besteed aan het omgaan met probleemgedrag. Daarnaast zijn de scholen steeds groter geworden en de klassengrootte evenzo. Deze factoren zorgden voor een groter gevoel van onveiligheid.

OCW heeft naar aanleiding van de ernstige geweldsdelicten, waaronder op het Terra-college, de Veiligheidsmonitor ingesteld.

Deze monitor geeft inzage in de omvang van het probleemgedrag en de ervaren veiligheid op de scholen.

De laatste jaren is een duidelijke visieverandering op gedragsproblemen te constateren en wordt het actieve beleid van OCW zichtbaar en merkbaar. Scholen ontwikkelen nu een betere aanpak van het veiligheidsbeleid en vooral het preventiebeleid, ter voorkoming van conflictgedrag, pesten en intimidatie.

OPZET

Met dit topic willen we u informeren over uw mogelijkheden. Dit doen we aan de hand van enkele vragen. Daarnaast twee voorbeelden van hoe op school kan worden gewerkt.

- Hoe vergroot ik mijn mogelijkheden in het omgaan met leerlingen met gedragsproblemen?
- Hoe kan ik meer greep krijgen op de sociale veiligheid in de groep tijdens de lessen bewegingsonderwijs?
- Hoe kan ik meer greep krijgen op mijn eigen handelen en mijn inzicht vergroten in het omgaan met leerlingen met gedragsproblemen.

Meer inzicht in de problematiek van de leerlingen

Hoe vaak komt probleemgedrag nu echt voor?

Lezen we in 2004/2005 nog in de onderzoeken¹, op initiatief van OCW, dat scholen geen antwoord hebben op de toename van het probleemgedrag. In de 'Veiligheidsmonitor² Voortgezet speciaal Onderwijs van 2006', staat dat 90 procent van de leraren en leerlingen, zich veilig voelt op school. De meeste overlast geven drugs, spijbelen en wapens. Het door leerlingen feitelijk ervaren geweld, is het zich slachtoffer voelen van verbaal geweld (15) licht lichamelijk geweld (13,6) en sociaal geweld (10,7). Het personeel voelt zich het meest slachtoffer van verbaal geweld (29,6), materieel geweld (10,7) en sociaal geweld (10,3) en licht lichamelijk geweld. Daarnaast zijn leraren en personeel regelmatig getuige van, met name verbaal geweld, licht lichamelijk geweld en sociaal geweld³. Veiligheidsbeleid en effectiviteit. Belangrijkste conclusie: het samen maken en controleren van afspraken, via de leerlingen zelf, blijkt het meest effectief blijkt te zijn ter voorkoming van geweld.

Poging tot analyse van het probleemgedrag jongeren

Wanneer spreken we van probleemgedrag? In een lezing enige jaren geleden zei Bart Faber⁴: 'Gedrag is pas probleemgedrag wanneer je het als zodanig ervaart en wanneer je geen oplossing weet.' Je zou in die zin ook kunnen spreken van uitdagend gedrag; het is namelijk een uitdaging voor de leraar om er een passend antwoord op te vinden. Of juist, wanneer je geen antwoord weet en vastloopt, een derde erbij te vragen. Bart Faber werkt met videoanalyse bij ernstig probleemgedrag in de zorg. Maar dit principe is natuurlijk ook goed toe te passen in de lessen bewegingsonderwijs. Soms ziet een derde meer aspecten dan je zelf kan overzien in de situatie. Belangrijk is en blijft dat je openstaat voor verandering en begeleiding. Hierover gaat het artikel van Henno Oldenbeuving: 'Bemoei je met je eigen zaken' (zie blz. 10).

Een poging tot definiëring van redenen voor probleemgedrag

Kijkend naar de leerlingen kom ik op de volgende groepen waar de kans op probleemgedrag meer aanwezig is:

- 1 de leerling heeft problemen thuis, in de relationele sfeer
- 2 de leerling heeft problemen met zijn vrienden, conflicten, ruzie
- 3 de leerling heeft problemen digitaal, in de virtuele werkelijkheid (msm/hyves)
- 4 de verschijningsvorm van de leerling
- 5 de leerling heeft problemen met verwerken van gebeurtenissen (verstandelijke beperking, hoogbegaafdheid, emotionele problematiek/pdd-nos, adhd etc).

Deze opsomming is niet dekkend.

Er is een zekere samenhang tussen deze groepen. De eerste drie spreken voor zich. Iedere leraar merkt dat zodra hij zijn leerlingen kent.

De vierde groep wordt zelden besproken. Beter gezegd: wordt meestal genegeerd. Want we willen niet op grond van uiterlijk discrimineren, maar iedereen doet het onbewust dan wel bewust toch. Of...wil bewust niet discrimineren en reageert juist andersom.

Een leerling die er 'anders' uitziet, in de ogen van zijn medeleerlingen, heeft het moeilijker dan iemand die 'past' in de groep⁵. Maar verschijningsvorm is meer: de wijze waarop een leerling zich presenteert, zegt ook iets over de sociale veiligheid die hij ervaart. Dit is, vaak onbewust, zichtbaar voor de medeleerlingen en wordt trouwens in de 'peergroep' elk moment getest. Er is veel onderzoek gedaan naar sociale veiligheid en de gehechtheid (in het gezin) die een kind heeft ervaren. De onderzoeken van Bowlby zijn zeer leesbaar en geven een goed beeld van de invloed van hechten op jonge leeftijd en ervaren veiligheid in relatie met pestgedrag.

Ook over lelijkheid, ingebeelde lelijkheid en mooie mensen is in de psychologie veel onderzoek gedaan. Helaas is het zo dat aan 'mooie' mensen vaak meer goede eigenschappen worden toegedicht dan aan lelijke. Deze onderzoeken gaan dan over sollicitaties. Maar naarmate je mensen leert kennen valt die 'verschijningsvorm' weg en komt het contact voorop te staan.

KVLO-beleid

Voorwaarden scheppen: de KVLO wil zorg dragen voor goede randvoorwaarden zoals klassengrootte en team-/schoolbeleid. Dit kan zij doen door goede voorlichting, contact met scholen en beleidsmakers van OCW. De KVLO ontwikkelt nu een standaard ten aanzien van het 'omgaan met conflictgedrag en agressie'. In het artikel 'KVLO-beleid op omgaan met conflictgedrag' worden deze plannen nader toegelicht.

VOORBEELDEN

Als praktijkvoorbeelden hebben we twee artikelen. Het ene handelt over een programma sport, dienstverlening en veiligheid (SDV) en hoe daarmee op school wordt gewerkt. Het andere artikel, 'Le grande finale', beschrijft een plan van aanpak op vier punten.

Dit kan zo niet

FOTO: HANS DIJKHOFF

Noten

- 1 (artikel Nieuwsbrief OCW 2005/2006)
- 2 Veiligheidsmonitor zie website [www.veiligheidsmonitor 2006 OCW](http://www.veiligheidsmonitor2006.ocw.nl). zie www.veiligheidvo.nl
- 3 Ook is onderzocht waar het geweld zich voordoet en hoe vaak zich dit voordoet. Tevens is onderzocht welke personen slachtoffer dan wel dader zijn en in welke combinatie, met vervolgens de vraag of die combinatie slachtoffer - dader iedere keer dezelfde was. Tenslotte heeft men gevraagd naar hoe het geweld heeft plaatsgevonden. Van persoon tot persoon, via internet en pc op school, of internet en pc thuis, of via een mobieltje. Tenslotte werd de reden gevraagd naar het 'waarom' van het geweld. Iedere keer werd gevraagd naar de melding van het geweld en bij wie dit is gemeld en wat daarvan het effect is geweest. (U kunt de cijfers nalezen op www.veiligheidvo.nl)
- 4 Website KVLO lezing 'omgaan met gedragsproblemen'. www.kvlo.nl / onderwijs / praktijkonderwijs
- 5 Zie voor Trends: *De 'Emocode'* (2006) Pearson Education, Amsterdam van Susanne Piët.

Correspondentie: onderwijsvo@kvlo.nl

— ADVERTENTIE —

www.entre-prises.nl

Grootste leverancier van klimwanden en klimgrepen wereldwijd

Speciaal assortiment voor scholen

ENTRE PRISES
Climbing Walls